

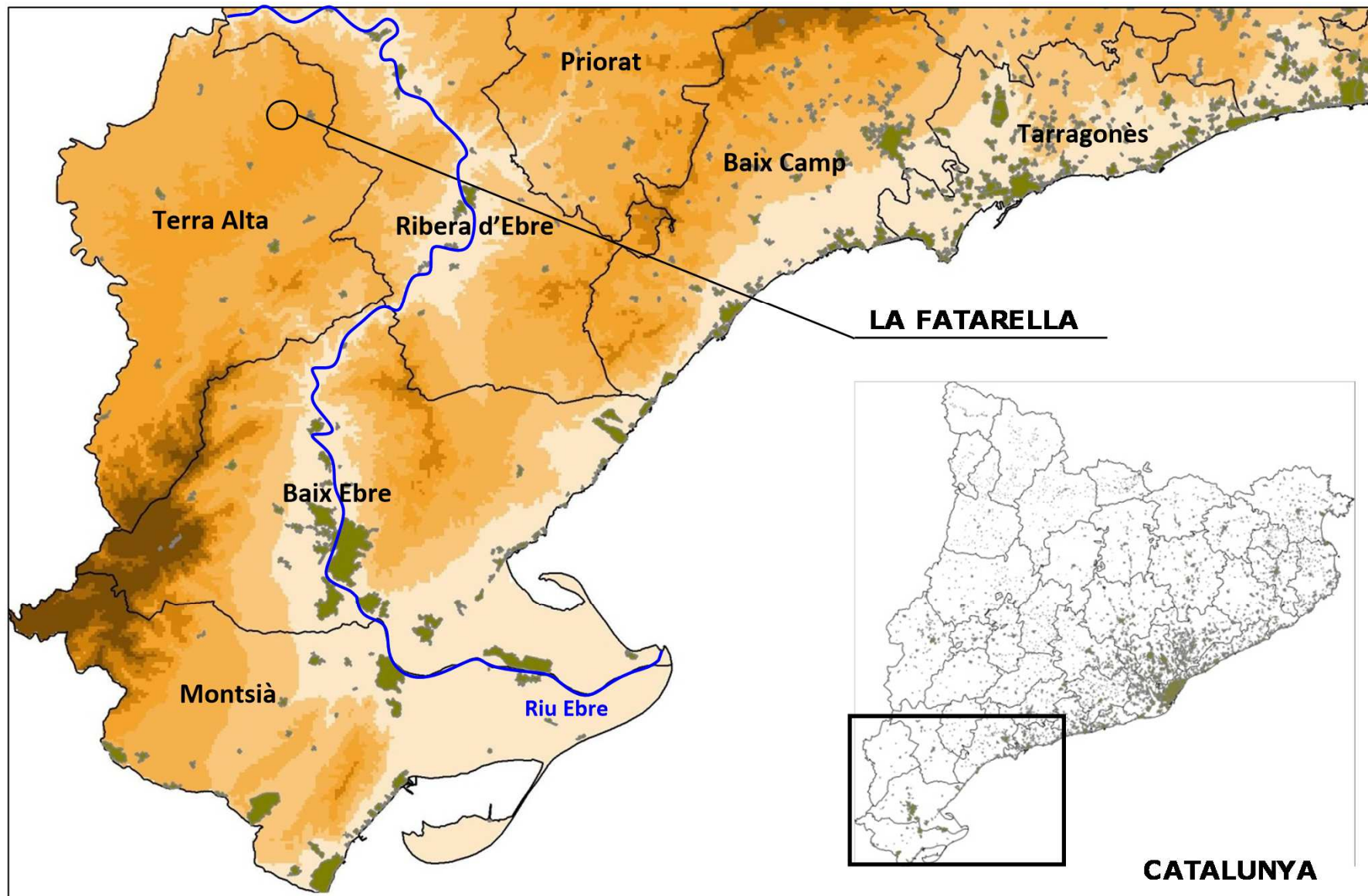
**LES CONSTRUCCIONS DE PEDRA EN SEC UN VALOR
AFEGIT PEL TERRITORI**

FUNDACIÓ
el solà

Neus Borrell Cedó
OCTUBRE 2016

LA FATARELLA

FUNDACIÓ
el solà

LA FUNDACIÓ EL SOLÀ A LA FATARELLA

FUNDACIÓ
el solà

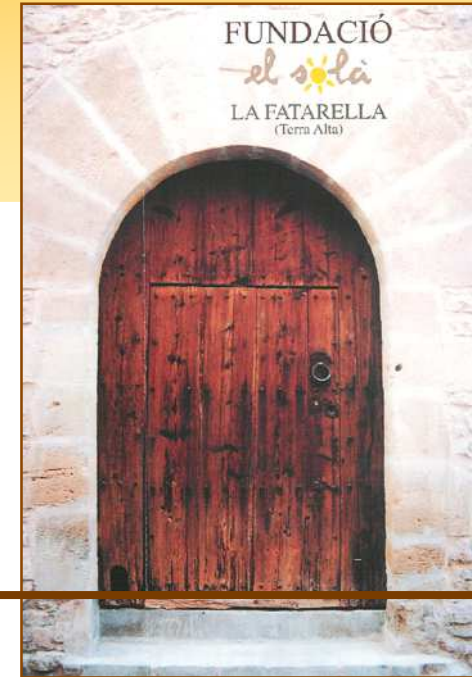

La Fundació el Solà

Objectius

- estudi
- conservació
- desenvolupament
- **divulgació**

del patrimoni cultural i natural de la Fatarella, la Terra Alta i comarques veïnes

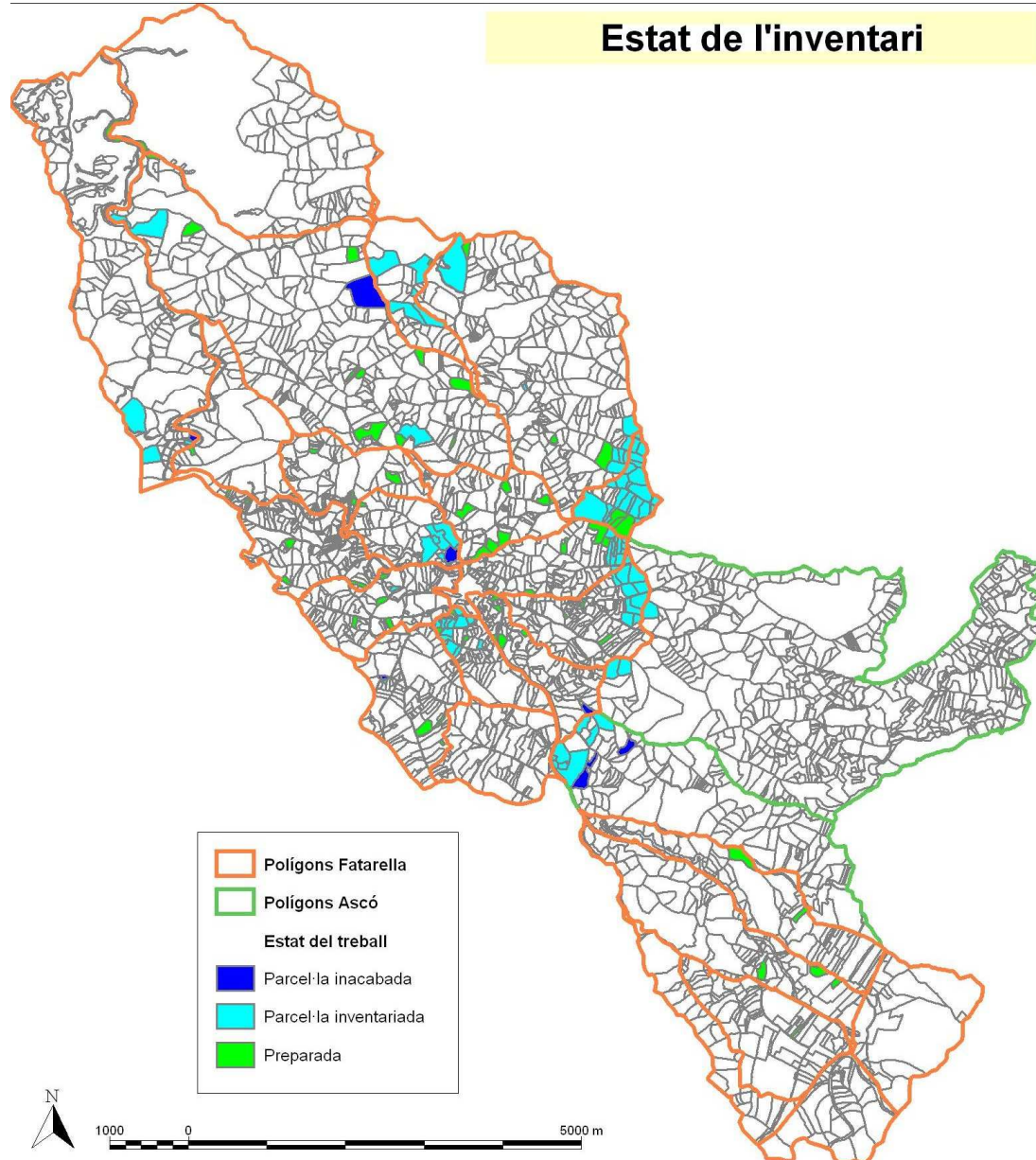

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC. ESTUDI

Estat de l'inventari

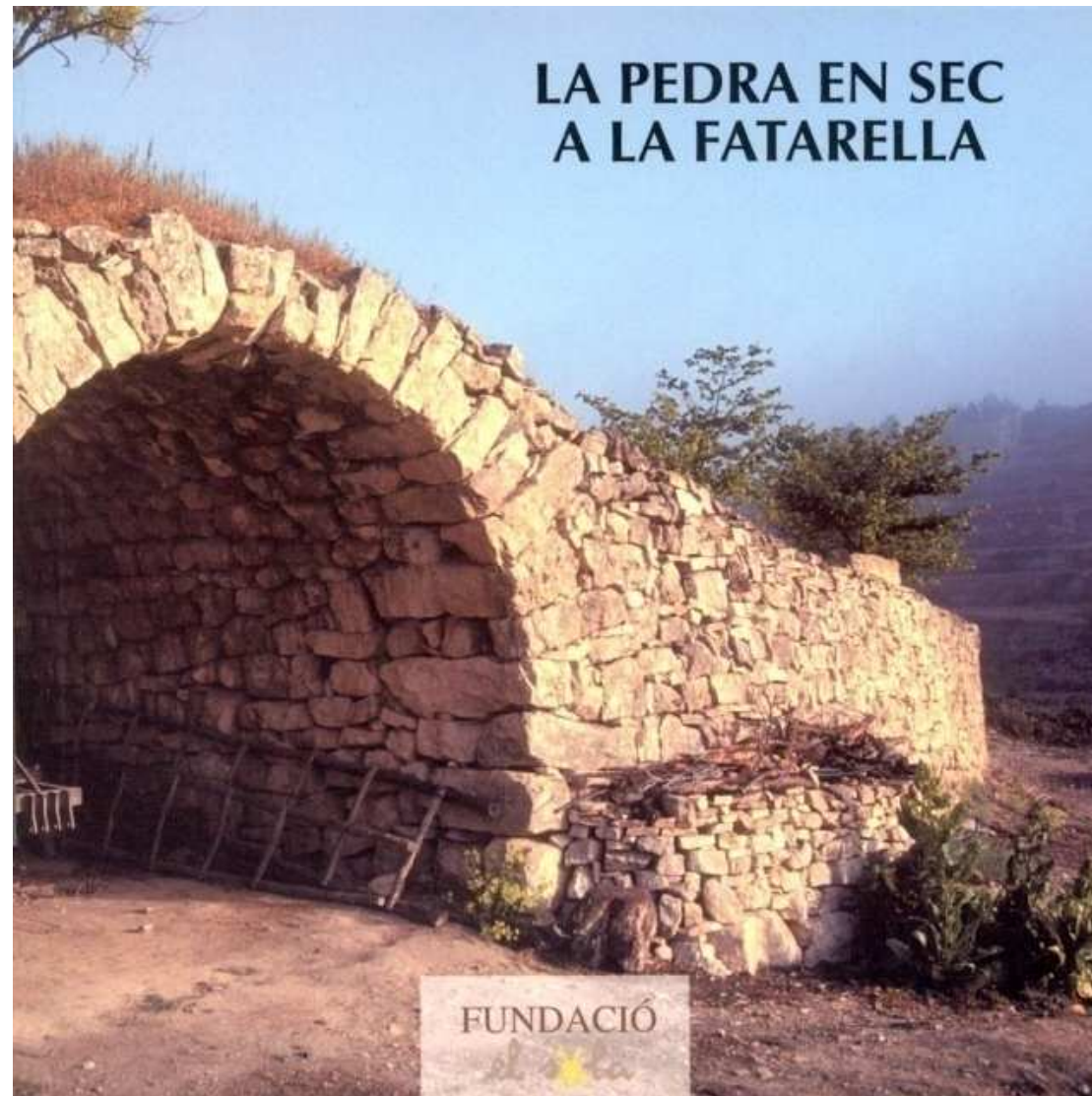
Elements	Núm el.
Fiques	97
Cabanes	63
Perxes	50
Masos	23
Cisternes	21
Basses	6
Mines	5
Pous	6
Const. Diverses	36
Forns	2

Const. Diverses	núm el.
Aixopluc	8
Font	2
Safareig	1
Barraca caçar	3
Bauma	1
Descarregador	1
Escales	3
Porquera	1
Refugi militar	3
Siti arnes	13

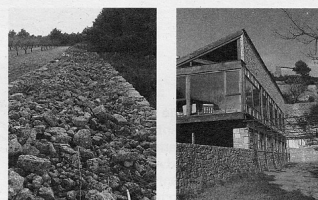
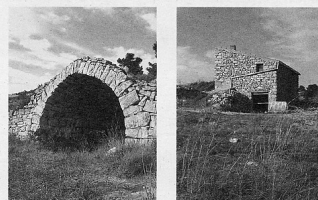

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
DIFUSIÓ**

FUNDACIÓ
el solà

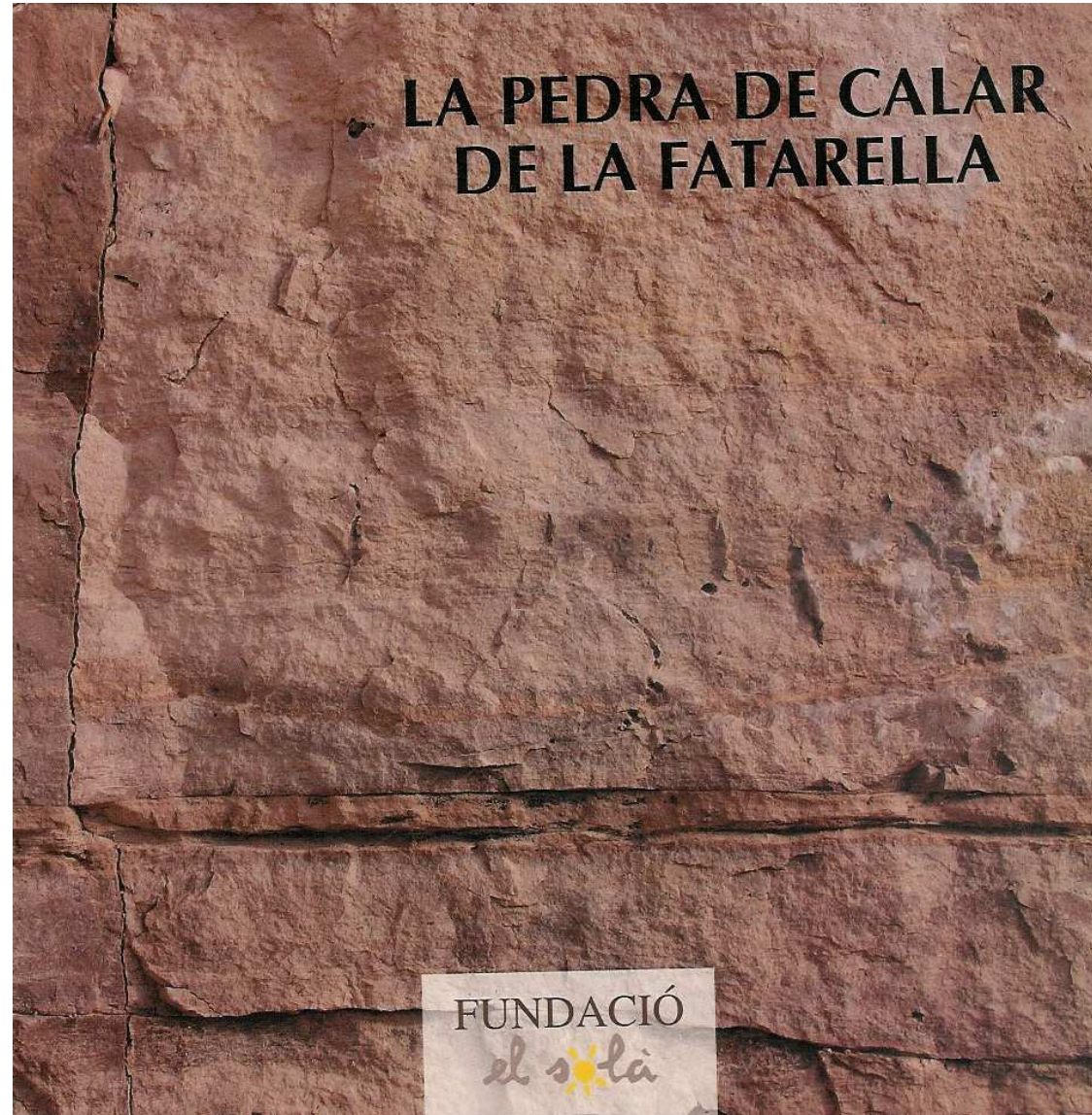
ANEM A LA FATARELLA

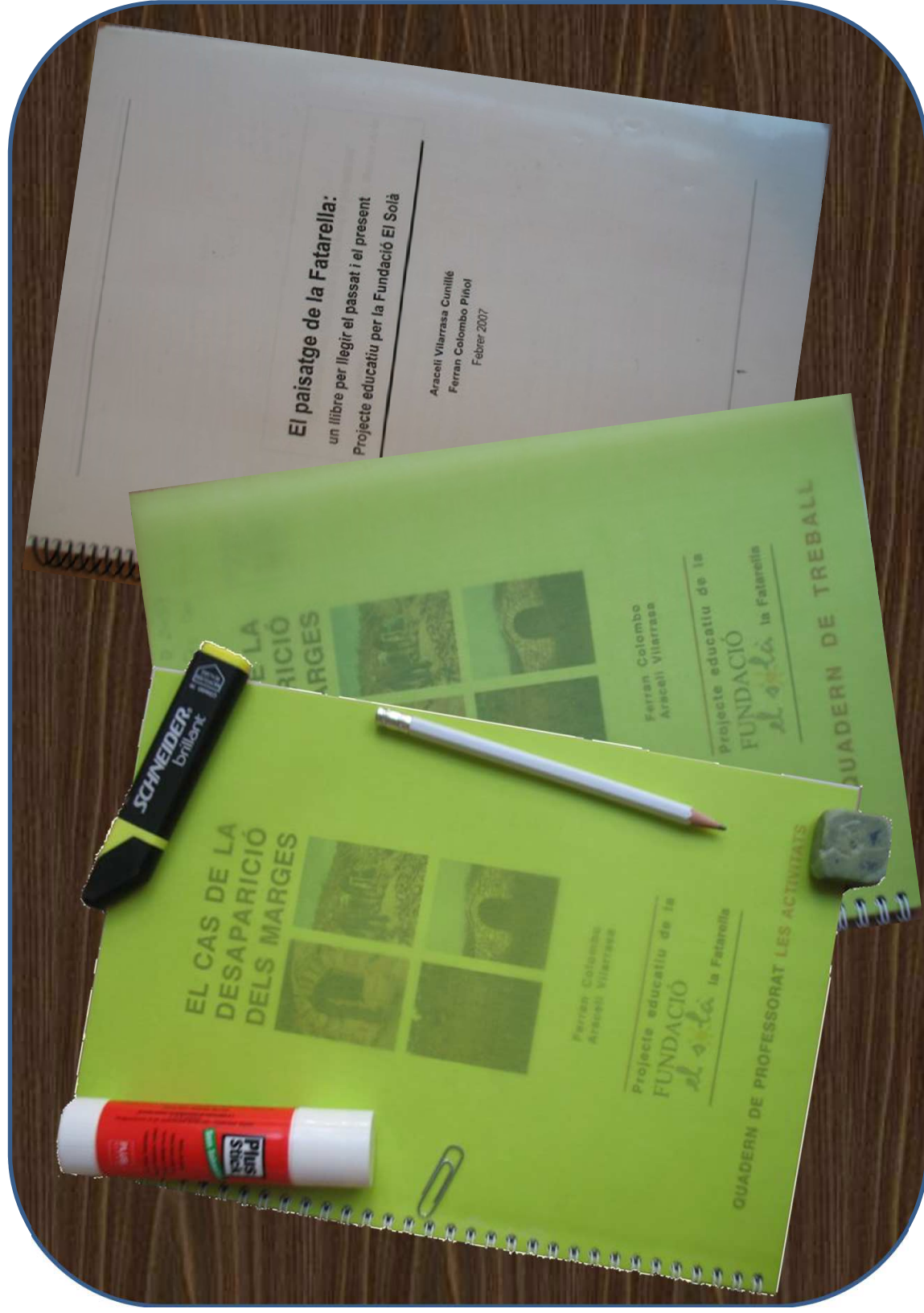

ITINERARI DE LES
CONSTRUCCIONS
DE LA PEDRA EN
SEC PER LA SERRA
DE LA FATARELLA

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
DIFUSIÓ

FUNDACIÓ
el solà

Projecte educatiu

Unitat didàctica

EL CAS DE LA
DESAPARICIÓ
DELS MARGES

Educació primària

Cicle superior

Unitat didàctica
EL CAS DE LA DESAPARICIÓ DELS MARGES

Ensenyar a través de la pedra seca.

- Coneixement del medi Social
- Coneixement del medi Natural
- Llengua

+ altres àrees
+ altres nivells

Divulgar els valors de la pedra seca.

- Entre els estudiants.
- A tota la societat, a través dels estudiants
 - com a divulgadors
 - com a futurs agents socials

Unitat didàctica
EL CAS DE LA DESAPARICIÓ DELS MARGES

*Puntals
metodològics*

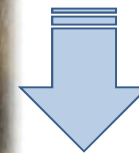
- Aprenentatge servei (ApS)
- Treball col·laboratiu
- Treball de camp

Material base

- Carta de petició de servei
- Guia didàctica (pel professor)
- Quadern de treball (per l'alumne)

Unitat didàctica
EL CAS DE LA DESAPARICIÓ DELS MARGES

- ❖ Fase inicial
- ❖ Fase de desenvolupament
- ❖ Fase de síntesi

Unitat didàctica EL CAS DE LA DESAPARICIÓ DELS MARGES

❖ Fase inicial

1. A la Fatarella tenen un problema.
2. Organitzem la investigació.

❖ Fase de desenvolupament

3. (o experimental) Itinerari per la Fatarella.

❖ Fase de síntesi

Carta de petició de servei

- Pretén estimular l'alumnat.
- Inicia el procés ApS.

FUNDACIÓ
el solà

C. el Solà
43781 - LA FATARELLA
TERRA ALTA (Tarragona)
elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org
tel i fax 977 413902

Benvolguts xiquets i xiquetes de l'escola Los Castellets,
Ens han comentat que formeu un grup-classe molt espavilat i amb ganes de treballar i d'aprendre moltes coses del vostre poble. Per això us volem explicar què ens passa i us demanem la vostra col·laboració per trobar-hi una solució.

El terme de la Fatarella està format per costes que fan de mal caminar i de mal treballar. El paisatge, que té un aspecte especial, es caracteritza per fileres de marges que formen terrasses on es conreen oliveres, ametllers i vinyes. És un paisatge molt bonic, ja ho sabeu, amb els camps que formen graons als vessants dels barrancs. Ara, a la primavera, encara està més bonic, amb la vegetació tota florida!

Doncs bé, darrerament ens hem adonat que els marges estan desapareixent i no sabem què hem de fer. En molts indrets hi ha marges que comencen a caure, mentre que en altres llocs ja no en queda ni rastre. Els camps de conreu també comencen a desaparèixer.

A nosaltres ens agradaria que ens ajudéssiu a fer un estudi i saber què passa i sobretot **per què passa**. I així podríem pensar en alguna manera de posar-hi remei. Us sembla que ens podríeu ajudar?

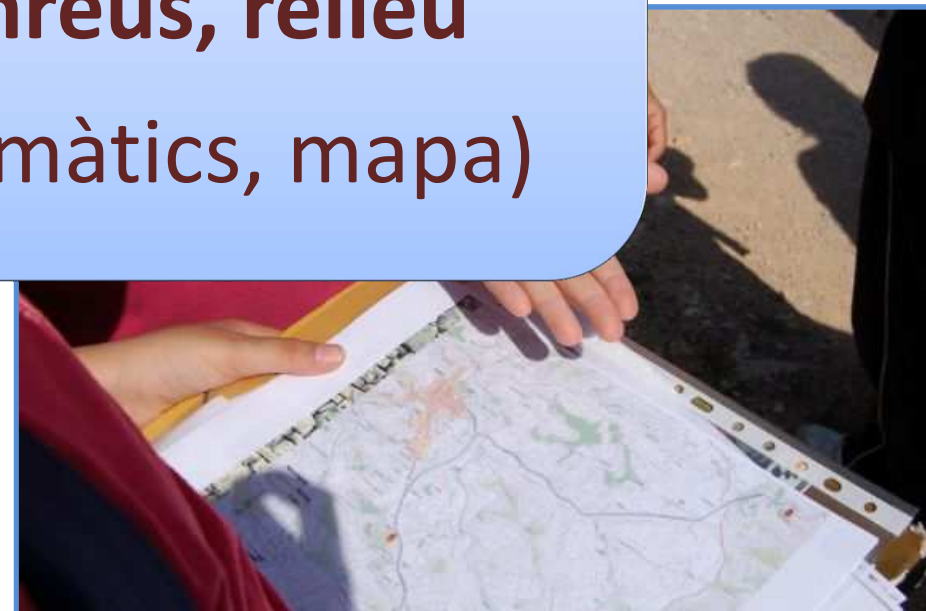
Xavier Rebés
President de la Fundació el Solà

La Fatarella, primavera de 2009]

**Interpretació de
paisatge: vegetació,
conreus, relleu
(prismàtics, mapa)**

**Interpretació
d'estrats
geològics**
(cinta mètrica,
lupa)

**Orientació de
vessants i
construccions
(brúixola, insolació)**

**Estudi de conjunt de
construccions en
pedra en sec
(entrevista)**

Aproximació social i històrica a la vida rural (relat d'un avi, representació teatral)

Unitat didàctica
EL CAS DE LA DESAPARICIÓ DELS MARGES

Resposta a tres preguntes:

- **Perquè desapareixen els marges?**
- **Què passarà si no s'hi fa res?**
- **Com es pot evitar?**

Característiques de la unitat didàctica

- Recuperació de vocabulari popular.
- Descobriment del relat familiar i la saviesa de l'avi.
- Treball experimental diversificat.
- Nivell superior de primària: preparació suficient i predisposició òptima.
- Valor educatiu de la pedra seca.

Continguts i relacions amb el currículum.

Àrea de Llengua

Al llarg de les activitats, els alumnes es veuen involucrats en àmbits i papers comunicatius diversos:

- Audició, lectura, redacció.
- Debat en petit grup, preparant la direcció d'una activitat.
- Emisió d'ordres i instruccions, realitzant la direcció d'una activitat.
- Presa de notes de camp, i posterior transcripció de les mateixes

Continguts i relacions amb el currículum.

Àrea de Llengua

Els alumnes coneixen una faceta més de la riquesa dialectal de la Llengua, en sentir parlar i expressar-se diverses persones de la Fatarella.

El vocabulari del camp i, en especial, de la pedra en sec, així com la toponímia, són altres camps de descoberta per les noies i els nois.

Continguts i relacions amb el currículum.

Medi social

- Ús de plànols: escala, simbologia, orientació.
- Conceptes i vocabulari arquitectònics: arc de mig punt, volta de canó, parament, solament.
- Aproximació al fet històric, social i econòmic del món rural.
- Identitat personal i col·lectiva, a través del patrimoni de pedra seca.

Continguts i relacions amb el currículum.

Medi natural

- Presa de mesures *in situ*: observacions a ull nu, lupa i binocles; ús d'instrumental de camp.
- Interpretació d'un paisatge i la seva transformació.
- Cicle geològic extern: la pedra de calar.
- Vegetals i vegetació.
- Conservació de la Natura.

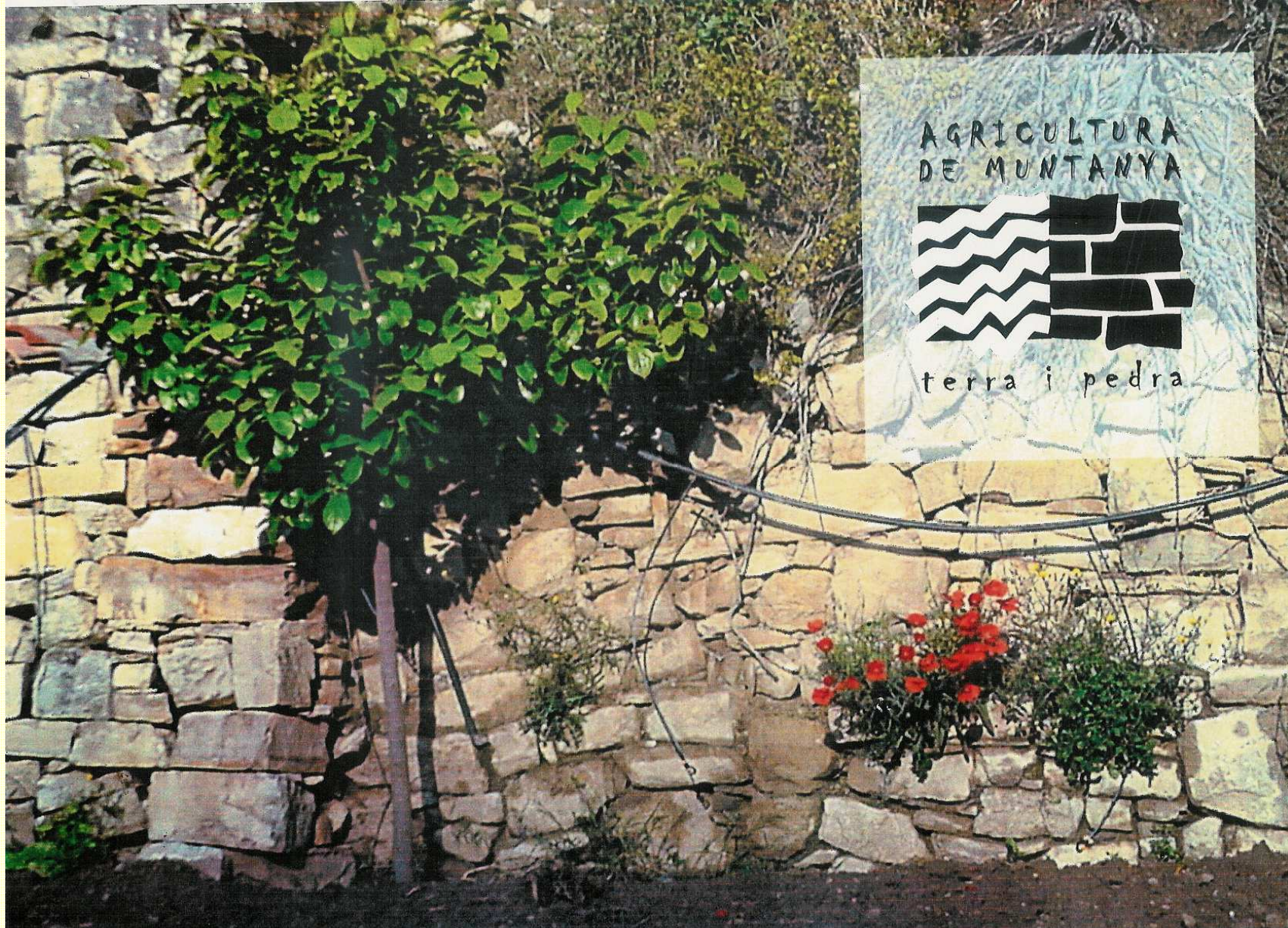
Objectius didàctics

- Identificar elements naturals i antròpics del paisatge.
- Relacionar els diversos elements del paisatge.
- Valorar els elements del paisatge agrari tradicional com a patrimoni cultural.
- Desenvolupar la capacitat d'establir relacions causa-efecte.

Literal de A. Vilarrasa i Ferran Colombo,
"El paisatge de la Fatarella:... Projecte
educatiu per a la Fundació El Solà"

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS I:
AGRICULTURA DE MUNTANYA: TERRA I PEDRA(2001-2002)

FUNDACIÓ
el solà

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
PRESERVACIÓ

FUNDACIÓ
el solà

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC. PRESERVACIÓ

FUNDACIÓ
el solà

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
PRESERVACIÓ

FUNDACIÓ
el solà

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS II:
RESTAURACIÓ DE LA CABANA DE CACANO (2003-04)**

FUNDACIÓ
el solà

El patrimoni de la pedra seca

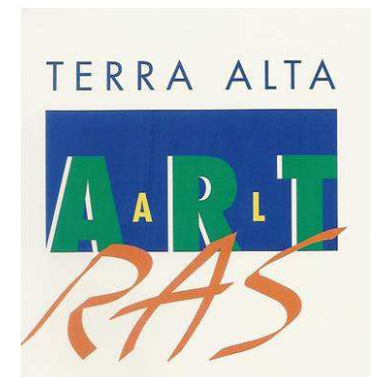
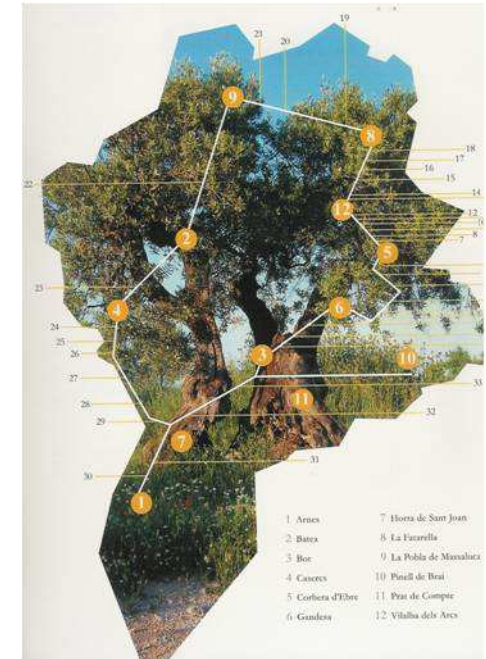
FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC. PRESERVACIÓ

FUNDACIÓ
el solà

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS III:
RESTAURACIÓ DE LA CABANA DE LA BERNETA (2004)**

FUNDACIÓ
el solà

FORMATION EN PIERRE SÈCHE
COURS IV
RESTAURATION DE L'ENSEMBLE CANYERETS (2004-5,05-06)

FUNDACIÓ
el solà

CURS DE FORMACIÓ
RESTAURACIÓ DEL
CONJUNT DELS CANYERETS

octubre 2004 - juny 2006

INFORMACIÓ GENERAL DEL CURS

Aquest curs està adreçat a gent interessada a adquirir una àmplia formació sobre la tècnica constructiva de la pedra en sec, tant en construcció com en restauració.

PROGRAMA DEL CURS:

Es combinaran les classes teòriques amb les pràctiques.

DATES DEL CURS

Aquest curs tindrà una durada de dos anys, d'octubre a juny, i les classes seran cada quinze dies, sempre dissabtes al matí, de les 9.30 a les 13.30.

Les programacions de les classes seran trimestrals i començaran el dissabte 9 d'octubre de 2004. En sereu informats puntualment.

Teniu temps per apuntar-vos al curs fins al dia 30 de setembre.

COM APUNTAR-S'HI

A la seu de la FUNDACIÓ EL SOLÀ
C/ Solà, 23
43781 LA FATARELLA
(Terra Alta)

o bé trucant al telèfon 977 413 902
Fax 977 413 761

A/e: elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org

Places limitades a 15 persones.

Es lliurarà un certificat d'assistència i aprofitament del curs a la gent que assisteixi a un mínim del 80 % de les classes.

LA INSCRIPCIÓ AL CURS ÉS GRATUÏTA

organitza:

FUNDACIÓ
el solà

col·laboren:

 Fundació "la Caixa"

 LA BRIGADA, scp
LA FATARELLA

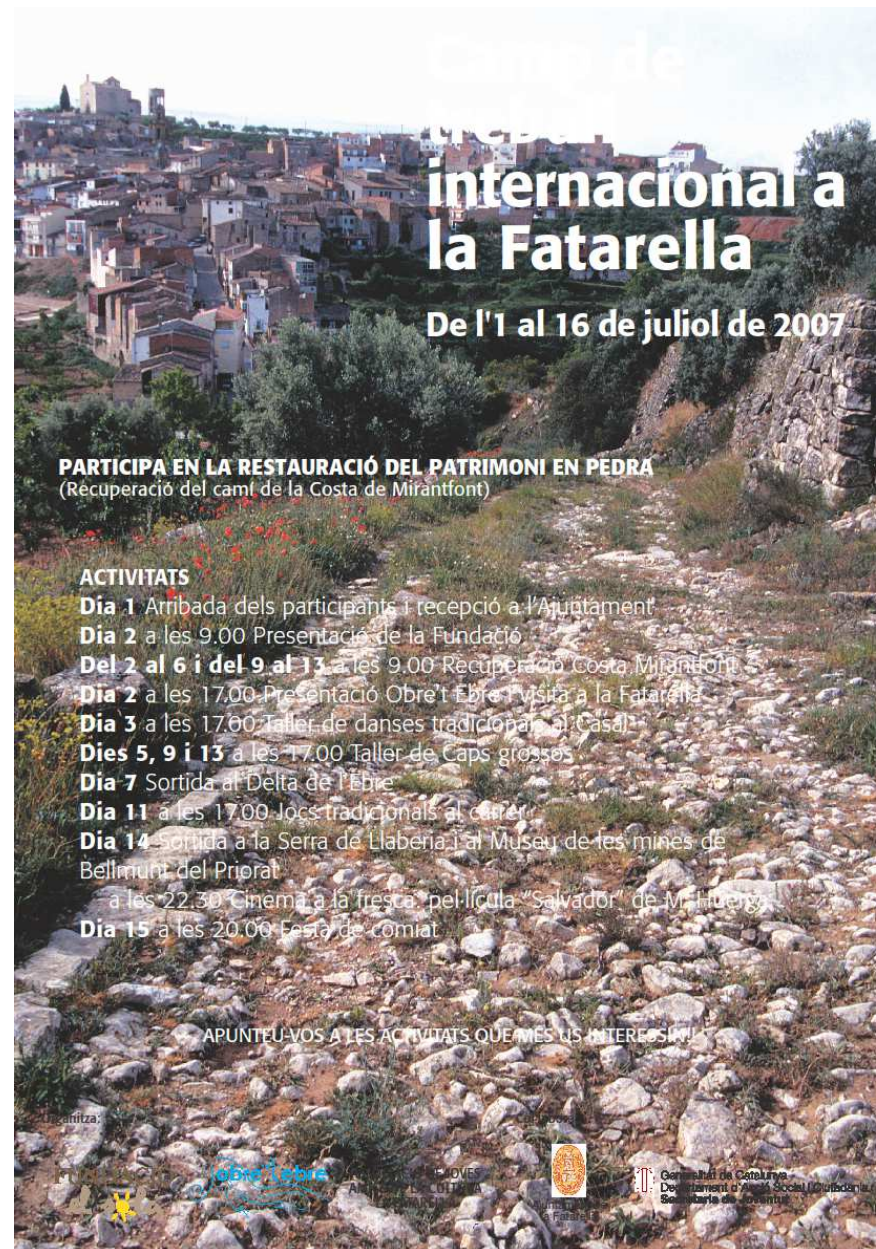
**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS IV:
RESTAURACIÓ DEL CONJUNT DELS CANYERETS (2004-5,05-06)**

FUNDACIÓ
el sòla

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS V:
CAMP DE TREBALL INTERNACIONAL (2007)**

FUNDACIÓ
el sòla

Camp de treball internacional a la Fatarella
De l'1 al 16 de juliol de 2007

PARTICIPA EN LA RESTAURACIÓ DEL PATRIMONI EN PEDRA
(Rècuperació del camí de la Costa de Mirantfont)

ACTIVITATS

- Dia 1** Arribada dels participants i recepció a l'Ajuntament
- Dia 2** a les 9.00 Presentació de la Fundació
- Del 2 al 6 i del 9 al 13** a les 9.00 Rècuperació Costa Mirantfont
- Dia 2** a les 17.00 Presentació Obre i Ebre i visita a la Fatarella
- Dia 3** a les 17.00 Taller de danses tradicionals a Casa
- Dies 5, 9 i 13** a les 17.00 Taller de Caps grossos
- Dia 7** Sortida al Delta de l'Ebre
- Dia 11** a les 17.00 Jocs tradicionals al carrer
- Dia 14** Sortida a la Serra de Llaberia i al Museu de les mines de Bellmunt del Priorat
- a les 22.30 Cinema a la fresca pel·lícula "Salvador" de M. Huergo
- Dia 15** a les 20.00 Festa de Comiat

APUNTEU-VOS A LES ACTIVITATS QUE MÉS US INTERESSI!

Realitza: Obre i Ebre

COOPERATIVA Obre i Ebre

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ocupació
Servei de Recerca i Innovació

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS VI
RESTAURACIÓ DE LA SÍNIA DE CA LA MARTA (2008)**

FUNDACIÓ
el solà

CURS DE PEDRA EN SEC
Restauració de la Sinya de Ca la Marta
Objectius del curs: Posar en funcionament la sínia, arreglar tres portells (marges caiguts) i recuperar el camí vell.

FUNDACIÓ
el solà **La Fatarella**
del 5 d'abril al 14 de juny de 2008

Dia 5 d'abril

9.30 h Presentació del curs, explicació del que es restaurarà i de les diferents construccions de pedra de la Fatarella.

10.30 h Xerrada sobre seguretat i higiene en el treball.

11.30 h Visita a la Sinya, distribució dels grups i començament del curs.

Dia 12 i 19 d'abril

9.30 a 13.30 h Classes pràctiques.

Dia 26 d'abril

9.30 a 11.00 h Xerrada sobre: "Els sistemes d'irrigació en època islàmica" a càrrec d'Helena Kirchner professora d'Història Medieval a l'UAB.

11.30 a 13.30 h Excursió per la vall de Sant Francisco

Dia 3, 10 i 17 de maig

9.30 a 13.30 h Classes pràctiques.

Dia 24 de maig

Xerrada per concretar.

Dia 7 de juny

9.30 a 13.30 h Classes pràctiques.

Dia 14 de juny

Acabament dels treballs i cloenda.

Per a més informació:

Fundació el Solà, tel. 977 41 39 02

A/e: elsola@fundacioelsola.org

Preu d'inscripció: 20 €

Amics de la Fundació 10 €

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS VI
RESTAURACIÓ DE LA SÍNIA DE CA LA MARTA (2008)

FUNDACIÓ
el solà

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS VII:
RESTAURACIÓ DE DOS PORTELLS ALS CANYERETS (2009)**

FUNDACIÓ
el solà

**CURS DE FORMACIÓ
RESTAURACIÓ DE DOS PORTELLS
(MARGES CAIGUTS)
A LA FINCA DELS CANYERETS**

FUNDACIÓ **La Fatarella**
el solà 7 i 21 de novembre de 2009
12 de desembre de 2009

Aquest curs està adreçat a gent interessada a adquirir una formació bàsica sobre la tècnica constructiva de la pedra en sec. S'ensenyarà com reconstruir un marge caigut: des de com es desmunta del tot fins a com es fa el solament.

Teniu temps per apuntar-vos al curs fins al dia 4 de novembre de 2009.

Places limitades.

COM APUNTAR-S'HI

A la seu de la **FUNDACIÓ EL SOLÀ**
C/ Solà, 23
43781 LA FATARELLA (La Terra Alta)

O bé trucant al telèfon 977 413 902
A/e: elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org

Es lliurarà un certificat d'assistència i aprofitament del curs a la gent que assisteixi a un mínim del 80 % de les classes.

La inscripció al curs té un cost de 10,00 € per als **Amics de la Fundació** i de 20,00 € per a la resta.

PROGRAMA DEL CURS:

Serà un programa amb classes pràctiques.

DATES DEL CURS

El curs tindrà una durada de tres setmanes. Es farà els dissabtes durant tot el dia, de les 9.30 a les 13.30 h i de les 15 h a les 18 h.

Els dissabtes seran:

NOVEMBRE: 7 i 21

DESEMBRE: 12

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS VII:
RESTAURACIÓ DE DOS PORTELLS ALS CANYERETS (2009)**

FUNDACIÓ
el solà

**CURS DE FORMACIÓ
RESTAURACIÓ DE DOS PORTELLS
(MARGES CAIGUTS)
A LA FINCA DELS CANYERETS**

FUNDACIÓ **La Fatarella**
el solà 7 i 21 de novembre de 2009
12 de desembre de 2009

Aquest curs està adreçat a gent interessada a adquirir una formació bàsica sobre la tècnica constructiva de la pedra en sec. S'ensenyarà com reconstruir un marge calgut: des de com es desmunta del tot fins a com es fa el solament.

PROGRAMA DEL CURS:

Serà un programa amb classes pràctiques.

DATES DEL CURS

El curs tindrà lloc una durada de tres setmanes. Es farà els dissabtes durant tot el dia, de les 9.30 a les 13.30 h i de les 15 h a les 18 h.

Els dissabtes seran:

NOVEMBRE: 7 i 21
DESEMBRE: 12

Teniu temps per apuntar-vos al curs fins al dia 4 de novembre de 2009.
Places limitades.

COM APUNTAR-S'HI

A la seu de la **FUNDACIÓ EL SOLÀ**
C/ Solà, 23
43781 LA FATARELLA (La Terra Alta)

O bé trucant al telèfon 977 413 902
A/e: elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org

Es lliurarà un certificat d'assistència i aprofitament del curs a la gent que assisteixi a un mínim del 80 % de les classes.

La inscripció al curs té un cost de 10,00 € per als **Amics de la Fundació** i de 20,00 € per a la resta.

FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC. CURS VIII: CONSTRUCCIÓ D'UN MUR DE DOS CARES ALS CANYERETS (2010)

FUNDACIÓ
el solà

CURS DE FORMACIÓ

COM ES CONSTRUEIX I
RESTAURA UN MUR
DE DUES CARES?

Novembre 2010

INFORMACIÓ GENERAL DEL CURS

Curs adreçat a persones interessades en aprofundir en el món de la pedra en sec i les seves construccions. Hi haurà classes pràctiques i teòriques. El professor de les classes serà Gatano Blanch.

DATES I PROGRAMACIÓ DEL CURS

DISSABTE 6

9.30 h Introducció teòrica a les construccions de pedra en sec: tipologies i eines que s'empran per treballar.

11 a 13.30 h Desplaçament a la finca on començaran les classes pràctiques.

DISSABTE 13

9.30 a 11h Presentació del llibre *La pedra seca: evolució, arquitectura i restauració*, de Rosa Congost, Xavier Rabés, Joan Reguant, Jener Fèlix, Ramon Ripoll i altres. Editat per Brau Edicions l'any 2010.

Rosa Congost, professora d'Història Econòmica a la Universitat de Girona, ens explicarà les formes d'adquirir la propietat de les terres arrebassades i amb construccions de pedra en sec.

Xavier Rabés, arquitecte, ens parlarà de la restauració en pedra en sec.

DISSABTE 20

9.30 A 13.30 classes pràctiques i final de curs

COM APUNTAR-S'HI?

FUNDACIÓ EL SOLÀ
C/ Solà, 23
43781 LA FATARELLA
Terra Alta

T. 977 413 902
F. 977 413 781
elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org

PLACES LIMITADES A 15 PERSONES.

COST I DATA D'INSCRIPCIÓ: 15 euros
Gratuit pels amics de la Fundació
Hi ha temps fins al 2 de novembre, per ordre d'inscripció.

FUNDACIÓ
el solà

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS IX:
RESTAURACIÓ DE MURS ALS SEURETS (2012)**

FUNDACIÓ
el solà

**Pedra sobre pedra,
construint el paisatge**

Xerrada a càrrec de
MONTSE BOSCH GONZÁLEZ

Arquitecta Tècnica, Llicenciada en Humanitats i Màster en Sostenibilitat, Tecnologia i Humanisme.
Professora de la Universitat Politècnica de Catalunya, membre del Grup de Recerca GICITED (Grup Interdisciplinari de Ciència i Tecnologia en Edificació).

Organitza:

FUNDACIÓ
el solà

www.fundacioelsola.org

www.alfatara.com

Col·labora:

l'Ajuntament de la Fatarella

**Dissabte 10 de març de 2012
a les 9:30 del matí
a la seu de la Fundació el Solà (La Fatarella)**

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS X:
RESTAURACIÓ DE MURS ALS SEURETS(2013)**

FUNDACIÓ
el solà

CURS DE FORMACIÓ DE TREBALL DE PEDRA EN SEC

**Restauració dels portells (marges caiguts)
a la partida dels Segurets (II)**

La Fatarella

4, 11 i 25 de maig
de 2013

de les 9.30 a 13.30 h

Dia 4 de maig

9.30 h Començament del curs a la Seu de la Fundació El Solà. Xerrada sobre les eines i la pedra en sec a la Fatarella, i seguretat i higiene en el treball.

A continuació començaran les classes pràctiques a la finca.

FUNDACIÓ
el solà

C. el Solà 23
43781 - LA FATARELLA
TERRA ALTA (Tarragona)
elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org
tel. i fax 977 413902

Per a més informació:
Fundació el Solà, tel. 977 41 39 02
A/e: elsola@fundacioelsola.org
Preu d'inscripció: 30
Amics de la Fundació 20

**FORMACIÓ EN PEDRA EN SEC.
CURS :
RESTAURACIÓ DE MURS ALS SEURETS(2014)**

FUNDACIÓ
el solà

CURS DE FORMACIÓ DE TREBALL DE PEDRA EN SEC

**Restauració
dels portells
(marges caiguts)
a la partida
dels Segurets (III)**

La Fatarella,

15 i 22 de març i 5 d'abril de 2014
de les 9.30 a les 13.30 h

Dia 15 de març

9.30 h Inici del curs a la seu de la Fundació el Solà. Xerrada sobre les elnes i la pedra en sec a la Fatarella, i seguretat i higiene en el treball.

A continuació començaran les classes pràctiques a la finca.

FUNDACIÓ
el solà

C. el Solà 23
43781 - LA FATARELLA
TERRA ALTA (Tarragona)
elsola@fundacioelsola.org
www.fundacioelsola.org
tel. i fax 977 413902

Per a més informació:
Fundació el Solà, tel. 977 41 39 02
A/e: elsola@fundacioelsola.org
Preu d'inscripció: 30 €
Amics de la Fundació 20 €
Inscripcions fins al dimecres 12 de març. Places limitades

- ▶ La Pedra en Sec
- **Contes de Pedra i Terra**
- ▶ Projecte educatiu
- ▶ Amics de la Fundació
- ▶ Altres entitats
- Fòrum
- Blog
- Contacta

il·lustracions de l'artista Joan Miró Oró. Una col·lecció centrada a fer conèixer el patrimoni natural i cultural de la Fatarella, de la comarca de la Terra Alta i de les comarques veïnes de parla catalana. Perquè allò que es coneix, s'estima i es conserva.

Contes de Terra i Pedra són històries ambientades en llocs reals que es poden visitar: el molí fariner del Llop, la figuera de Menares, el poble perdut a la serra de la Fatarella... I sempre hi ha un apartat de coneixements relacionats amb el contingut de la narració.

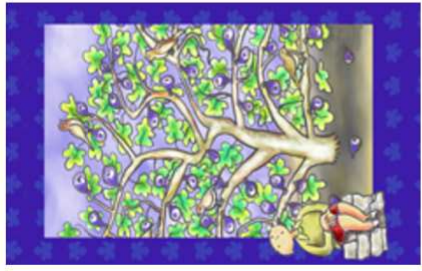
Els seus autors són terraltins o escriptors catalans de literatura juvenil. La llengua hi rep una atenció especial i, quant al lèxic, utilitzem la varietat dialectal occidental.

Xirolet o el bençit

COL-LABORACIÓ

Xirolet i la figuera de Menares

EL XIQUET I EL POBLE PERDUT

Cap al Molí del Llop | Fur X

www.fundacioelsola.org/xirolet-cap-al-moli-del-llop.php?MyAdmin=0c0435432ec0a6c9693a590d04547722

La Pedra en Sec

- Contes de Pedra i Terra
- Projecte educatiu
- Amics de la Fundació
- Altres entitats
- Fòrum
- Blog
- Contacta

CAP AL MOLÍ DEL LLOP

Per arribar al molí del Llop vaig passar per un **camí** on hi havia tres molins fariners més: el de Balitre, el de Més Avall i el de Gironi, i és que al mateix lloc hi ha la riera de Sant Francisco. Avui aquests molins estan mig ensorrats, d'alguns en queda ben poca cosa. Ara hi ha una gran bassa que és una depuradora ecològica. Al terme de la Fatarella, a Camposines, hi ha un altre molí, i mira si és important que fins i tot ens va enviar una **carta** un estudiós que ens avisa que vigilem, que és un patrimoni molt important, i més estudiosos n'han fet uns llibres molt guixuts, i una revista del Centre d'Estudis de la Terra Alta parla només dels **molins fariners** de tota la comarca.

Contes de Terra i Pedra

Buscar en la web y en Windows

11:52 9/10/2016 CAT

FUNDACIÓ

el solà

MOLTES GRÀCIES